

INNSAMLING AV FRØ FRA SLÅTTEMARKER – 2020

TILTAK FOR TRUA ARTER

30. OKTOBER 2020

PLANTER
I VÅTMARK

MENNESKET
I VÅTMARK

INSEKTER
I VÅTMARK

FUGLER
I VÅTMARK

FISK
I VÅTMARK

DYR
I VÅTMARK

DYR
I VÅTMARK

RAPPORT 2020:20

Utførende institusjon:

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS

Prosjektansvarlig:

Lea Hoch

Prosjektmedarbeider:

Jan Erik Noreng

Andrea Rishatt

Oppdragsgiver:

Fylkesmannen i Innlandet

Kontaktperson:

Victoria Marie Kristiansen

Referanse:

Hoch, L. 2020. Innsamling av frø fra slåttemark - 2020. Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS. Rapport 2020:20.

Sammendrag:

I sommer 2020 samlet vi inn en mindre mengde frø fra et utvalg lokale rødlista og vanlige engarter. Flere av disse artene er prisgitt rest- og erstatningsbiotoper som vegkanter og knauser for å overleve i det moderne jordbrukslandskapet. Artene har mistet store primærhabitater som var langt mer utbredt i tidligere tider. Spesielt de tradisjonelle ugjødsla og oppløyde slåttemarkene har gått kraftig tilbake.

Formålet med prosjektet er å så ut førene på ulike lokaliteter vi skjøtter eller restaurerer, f.eks. på enger hvor arten(e) har gått tapt, enger hvor arten(e) er i tilbakegang eller på nye blomsterenger vi etablerer.

Emneord:

Slåttemark, dragehode, bakkesøte, frø

Innhold

Bakgrunn for prosjektet	4
Beskrivelse av prosjektet	4
Resultat og metode	5
Kilder.....	9

Bakgrunn for prosjektet

Hvert år har DNV flere prosjekter innen skjøtsel, restaurering og etablering av slåttemark i Innlandet vest. Naturtypen slåttemark er trua på rødlista for naturtyper 2018 (Hovstad m.fl., 2018) med status kritisk truet (CR) og det er en rekke trua arter av planter, sopp, insekter og fugler knyttet til slåttemark og tradisjonelt kulturlandskap generelt.

Blant rødlista engarter i Land og omegn finner vi i dag hovedsakelig dragehode (*Dracocephalum ruyschiana*, VU og prioritert art), rankfrøstjerne (*Thalictrum simplex*, NT), enghaukeskjegg (*Crepis praemorsa*, NT) og krattsøleie (*Ranunculus polyanthemos*, NT), samt bakkesøte (*Gentianella campestris*, NT), skjeggeklokke (*Campanula barbata*, NT) og solblom (*Arnica montana*, VU). Flere av disse artene er prisgitt rest- og erstatningsbiotoper som vegkanter og knauser for å overleve i det moderne jordbrukslandskapet. Selv om dette historisk også har vært viktige habitater har de mistet store primærhabitater som var langt mer utbredt i tidligere tider. Spesielt de tradisjonelle ugjødsla og upløyde slåttemarkene har gått kraftig tilbake, allerede fra det store hamskiftet mot slutten av 1800-tallet og spesielt etter traktoren og kunstgjødselen for alvor gjorde sitt inntog etter andre verdenskrig.

Beskrivelse av prosjektet

I sommer 2020 samlet vi inn en mindre mengde frø fra et utvalg lokale rødlista og vanlige engarter. Formålet med dette er å så de ut på ulike lokaliteter vi skjøtter eller restaurerer, f.eks. på enger hvor arten(e) har gått tapt, enger hvor arten(e) er i tilbakegang eller på nye blomsterenger vi etablerer.

Vi samlet frø fra dragehode (*Dracocephalum ruyschiana*), enghaukeskjegg (*Crepis praemorsa*), bakkesøte (*Gentianella campestris*), bittersøte (*Gentianella amarella*), slåttekall (*Rhinathus minor subsp. minor*), prestekrage (*Leucanthemum vulgare*), rødknapp (*Knautia arvensis*), bergmynte (*Origanum vulgare*), bakketimian (*Thymus pulegioides*), rundbelg (*Anthyllis vulneraria*), engknoppurt (*Centaurea jacea*), rødkløver (*Trifolium pratense*) og ballblom (*Trollius europaeus*).

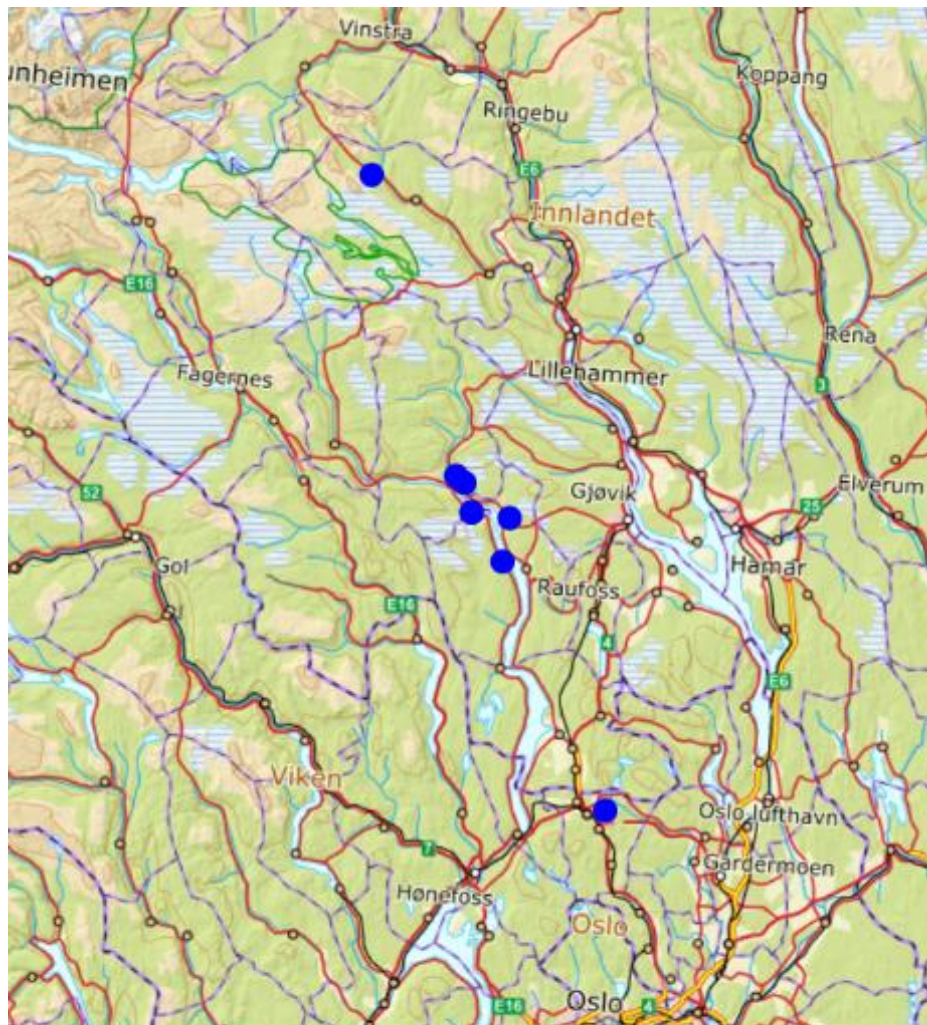
Dragehode og enghaukeskjegg er ansvarsarter for tidligere Oppland fylke (Larsen og Gaarder, 2015). Formålet med prosjektet er å bedre artenes vilkår for overlevelse ved å øke utbredelsen og konektiviteten i regionen og dermed bidra til å bevare både natur- og kulturhistoriske verdier.

Resultat og metode

Frøene er høstet fra robuste populasjoner i Land og omegn utenfor verneområder på sensommeren. Frøene er høstet på en forsvarlig måte, slik at det ikke er til skade for enkeltplanter eller kildepopulasjonen som helhet. Generelt er det en overproduksjon av frø og vi samlet kun små mengder. Den totale belastningen forventes derfor å være svært liten.

Frøene oppbevares på en forsvarlig måte etter retningslinjer fra Royal Botanic Gardens Kew Seed Information Database (SID), 2020.

Planen videre er å forhåndsspire frøene fra rødlista arter dragehode, enghaukesjegg og bakkesøte vår 2021 før utplantning for å øke sannsynligheten for etablering. Plantene vil så bli plantet ut på lokaliteter der artene er på vist tidligere, men hvor populasjonen har blitt betraktelig redusert eller utryddet. Frø fra vanlige engarter blir brukt til etablering av nye blomsterenger i 2021.

Figur 1 Kart over området der det ble høstet frø. Blå punkter markerer innsamlingssteder (kartgrunnlag: norgeskart, kartarbeid: Lea Hoch 2020)

Figur 2 Frø av dragehode (Foto: Lea Hoch 2020)

Figur 3 frø av bakkesøte (Foto: Lea Hoch 2020)

Figur 5 Frø av slåttekall (Foto: Lea Hoch 2020)

Figur 4 Frø av bakketimian (t.v.) og rundbelg (t.h.) (Foto: Lea Hoch 2020)

Figur 7 frø av bergmynte (t.v.) og prestekrage (t.h.) (Foto : Lea Hoch 2020)

Figur 6 Frø av ballblom (Foto: Lea Hoch 2020)

Kilder

Hovstad, K. A., Johansen L., Arnesen, A., Svalheim, E. og Velle, L. G. (2018). *Slåttemark, Semi-naturlig. Norsk rødliste for naturtyper 2018*. Artsdatabanken, Trondheim. Hentet 09.01.20 fra: <https://artsdatabanken.no/RLN2018/76>

Larsen, B. H. & Gaarder, G. (2015). *Ansvarsnaturtyper og ansvarsarter for Oppland fylke*. Miljøfaglig Utredning Rapport 2015-1: 1-119.

Royal Botanic Gardens Kew. (2020) *Seed Information Database (SID)*. Version 7.1. Tilgjengelig på <http://data.kew.org/sid/> (oktober 2020)

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) ble etablert som et aksjeselskap i 2008 og eies av kommunene Nordre Land og Søndre Land. DNV tilbyr en rekke miljøfaglige tjenester og har opparbeidet betydelig kompetanse innenfor naturrestaurering, skjøtsel og naturtypekartlegging. Selskapet jobber for at naturmangfoldet ivaretas og brukes på en bærekraftig måte, og formidler dette gjennom nyskapende naturveiledning. Du finner oss ved Dokkadeltaet naturreservat. Våtmarkssenteret har rullerende utstillinger og er åpent for besøkende i sommermånedene.

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS Gamlevegen 84, 2870 Odnes Tel: +47 61100020 E-mail: post@dokkadeltaet.no www.dokkadeltaet.no

